

KÖZMŰVELŐDÉS

Felelős szerkesztő: Wagner Sándor.

A lap szellemi részét illető cikkek a szerkesztőségnek, az előfizetési pénzek a pénztári-, az esetleges reklamációk pedig a kiadóhivatalnak (Papp György) küldendők

Megjelenik minden csütörtökön.

Az előfizetés díjai:

Egész évre	8	Kor
Félévre	4	
Negyedévre	2	

— Hirdetések díjszabás szerint. —

Tíz perc késés.

II.

Hangzik a panasz tovább: Az iskola, az oktatás mahónap kikerül az Egyház kezéből.

Volt idő, amikor az oktatás teljesen az Egyház kezében volt, amikor az állam még nem sokat törődött vele, amikor még magánosok nem csináltak ebből is jól jövedelmező, de egész nemzedékeket léha gondolkodásává és könnyű szerrel előre törtetővé tevő üzletet.

Ha tehát mostanában sápitozunk és jajgatunk, hogy az iskola lassanként kikerül az Egyház kezéből, nyilvánvaló, hogy ebben a tekintetben is sokat késedelmeskedtünk. Nem voltunk kitartóak, előrelátók s ősi jogunkat kiszalasztottuk a markunkból.

Mert nem elég a jogra és történelmi fejlődésre csak hivatkozni, a jog fenntartására áldozatot is kell hozni, mert a jog kötelességekkel jár. Mi pedig nem akartuk észre venni, hogy a változó és haladó élet az iskolától is megkívánja a haladást.

Új módszerek, új eszmék diadalmasan nyomulnak előre, amelyekkel számot kell vetnie az iskolának is. Az új gondolatoktól való hermetikus elzárkózás nem mentheti meg az iskolából kikerülő nemzedéket, legfennebb gyámoltalanná teszi s az előtte ismeretlen eszméramlatban fuldokolni fog, mert nem tanulta meg az úszás mesterségét. Sokszor elszónokoltuk, hogy akié az ifjúság, azé a jövő. De ennek a jövőnek a biztosítására nem tettünk meg mindent az által, hogy első sorban az ifjúságot biztosítsuk magunknak.

Mondjuk meg az igazat, hogy iskoláinkat még a külsőségekben is elhanyagoltuk. Nemcsak községeinkben, de még városainkban sem adtunk a muzsáknak tisztességes hajlékot. Névleg tudnék számtalan községben kath. iskolát felsorolni, melynek épülete rondább és hitványabb, mint a jobb módú gazdák istállója. Fel-szerelésről, modern szemléltető eszközökről ne is beszéljünk. Egy-egy rossz feketetáblából áll az egész. Még Magyarország újabb és approbált falitérképét is hiába keresnők akárhány iskolánkban. —

Tanítóinknak a legújabb időkig, mondjuk napjainkig, olyan fizetésük volt, amelynél jobbat élvezett egy-egy uradalom csőzse, avagy erdővédője. Szóval, nem adtunk tisztességes kenyeret azoknak a kezébe, akikre ledrágább kincsünket bíztuk, a kiktől elvártuk, hogy gyermekeinkből embereket faragjanak. Hej pedig ez a legnehezebb mesterség a világon. Türelem és nyugalom és az eredményt támogató és biztosító segítő eszközök szükségesek hozzá. Ezek nélkül nincs kellő eredmény és az eredménytelenség tapasztaltára a legheroikusabb lélek is megrokkban.

Az állam hamar észrevette ezt a kínos vergődést és felfogta ennek szomorú következményét. Ezért és nem másért támadt az a törekvése, hogy az iskolákat kezébe vegye. Jól érzem, hogy ennek az állításnak sok ellenzője akad. Azt is tudom, hogy mit fognak ellenvetni. Az államot felekezetenlküli, szabadkőműves törekvés stb. vezeti. Sokszor elhangzott valótlanosság, mellyel a magunk gyengeségét és mulasztásait akarjuk elpalástolni és szépíteni. Maradjunk az igazságnál. Az

T Á R C A.

Negyven év.

Kisoroszi legenda.

Írta: **Tolsztoj.** Fordította: **Csapkay** István dr. (Folytatás.) 2.

Trofim egy kis csomóba kötötte két ingét és alsó ruháját s felkerekedett a szegény nagynénjéhez.

Mikor az özvegy megtudta, hogy mi történt unokaöccsével, átkozni kezdte Spakot, meg a lányát, azután szidni és gáncsolni öccsét, hogy oly éheltelen volt a módos gazda házában, végre, szokása szerint a maga nyomorúságáról és elhagyatottságáról panaszkodott. Trofim, amikor már torkig lett ezzel a morgással, kiment a szobából, nem tudva, mihez kezdjen, hová forduljon. Fel-alá járkált az urasági udvar kerítése mellett, s a két itató körül, a melyek közel voltak a náddal benőtt folyó partjához. A nap sugarai játszadoztak a vizen s az úri ház ablakain. Trofim nézte a vizet és ezt gondolta magában: „Megyek, belefulasztom magamat! . . . Minek is élek e világon? Nincs szerencsém, nincs rajtam Isten áldása s úgy látszik, nem is lesz soha. Fiatal vagyok; sok búban áll még előt-

tem. Sokkal jobb, ha most emésztsem el magamat, mintsem, hogy sokáig szenvedjek.”

Trofim belelte magát e gondolatba s a folyó partjához indult, hogy beleveti magát. Már egészen közel volt hozzá, mikor valaki hátulról hirtelen megfogta vállánál. Trofim visszanezézett: egy alacsony, kövér emberke állt előtte, hamuszín kabátban, bőrvél. Fején feke báronsapka volt. Trofim ismerte őt. Ő volt az, a Sehonnai.

Ez az ember a földesúr udvarában élt, ahol egy év óta a főkertész tisztét töltötte be. A kertben lakott, a kertészház egyik felében. A másik felében laktak munkásai, az uraság szolgálói, akik tulajdonképen maguk is képzett kertészek voltak. Ez az ő főnökük szokta kapni az uraságtól a parancsokat, melyeknek ugyan édeskevés közük volt a kertészethez. Mindjárt kezdetben, mikor már kissé megmelegedett az udvarnál, belecsimpaszkodott a felügyelőbe, aki az egész birtokot kezelte s amikor a fiatal Motilin a katonai szolgálat végeztével hazatért, még jobban összebarátkozott a felügyelővel. A szolgálók mihelyt észrevették, hogy az urak előtt kegyben áll, tisztelték és félték tőle, a faluban ellenben görbe szemmel néztek rá. Area határozatlan és seplős volt. Zöldes szemei nyugtalanul szökeltek egyik szögletből a másikba. Gömbölyű area árszerű bajuszával olyan volt,

mint egy macskafej. A faluban Sehonnainak hívták, mert nem tudták honnan került ide, ellenben az úri udvarban Osztyec Boriszovics volt a neve. Idegennek néztek, de senki sem tudta, melyik nemzethez tartozik. Családi neve valami különös volt, úgyhogy senki sem tudta eszébe tartani. A templomban soha sem lehetett őt látni, de a koresmába eljárt, holott ő maga nem ivott, hanem csak másokat vendéglét. A falú papja egy csöppet sem szerette őt, s egyre szokta mondani, hogy ez a Sehonnai maga a rossz szellem, ember képeben. Így azután mások, tisztos öreg emberek is így beszéltek róla.

— Hová mászol? te tökfűlkő! kiáltott rá Sehonnai.

Trofim magához tért, de egy szót sem válszolt.

Sehonnai elalotta útját, szemé közé nézett és így szól:

— Gyerünk a koresmába. Majd iszol egy kicsit — aztán jobban fogod magad érezni.

Megfogta Trofimit a kabátja ujjánál, s úgy-szólván erőszakkal hurcolta a koresmába.

Ütközben így szól Trofimhoz: „Te rótam alighanem valami rosszat hallottál. Nem, ne hidd! Jó ember vagyok én, s hiszen adok tanácsot akárkinek”.

Bementek a koresmába, melyben nagyoros

állam látta, tapasztalta az iskolázás elhanyagolását az anyagiak miatt. Azért tette reá kezét, hogy az iskolákat kellő szinten tartsa meg. Hogy aztán az állam kezébe került iskolázásban a felekezeti-küliség és szabaddkőmivesség törekvései és szimptomái mutatkoztak — az megint csak nekünk, katolikusoknak a hibáink. Hiszen még ez idő szerint talán elmondhatjuk, hogy számban, anyagiakban is elől vagyunk Magyarországon. Miért engedték hát eddigé az államkormányzatba becsúszni, sőt néha ott grasszálni is az elmentés törekvéseit. Főpapjaink közjogi méltóságok, főuraink befolyásosak, a nép pedig halad utánunk, ha látja, hogy törődnek vele. Miért juthatott hát be az intranzigens szellem? Mert összetettük kezünket, s amíg a veszedelem a nyakunkra nem ült, nem sokat törődünk az eshetőségekkel, nem néztünk a jövőbe. Biztunk a sziklába. Késlekedtünk. Most érezzük, hogy itt a baj. Most jajgatunk, de most is csak ezt tesszük.

Ezt teszi a papság s a hívő világi se reg; ezt teszi a tanító s a küzdő egyház.

Eszembe jut e pontnál, hogy mintegy 7—8 év előtt egy kis cikket irtam épen e lapok hasábjain a kath. iskolák védelme érdekében, a rohamosan megindult államosítás ellenében. Intencióm épen az volt, amit a most alakulófélben lévő „Magyar Kath. Iskolaegyesület” maga elé tűzött. A lehető legsekélyebb, néhány filléres önmegadózást proponáltam egyházmegyeszerte. Ráműtattam arra, hogy csak 20 filléres átlagos fejenkénti megadótással is mintegy 100.000 koronát lehetne évente biztosítani. Vajjon nem lehetett

volna ennyi évenkénti összeggel iskoláinknak legalább kellő felszerelését biztosítani? Idők folyamán pedig a tanítói fizetéseket is kiegészíteni? Az eszmét felvettem, de nemcsak hogy ennek érdekében senki tovább nem mozgolódt, de még hozzá sem szólt. Pedig meg vagyok győződve, hogyha illetékes helyen megmozgatták volna a dolgot, a hívők nem maradtak volna se ridegek, se közönyösek. Nem tettünk bizony semmit, az állam azonban lassankint szedi el iskoláinkat. És ha őszinték és igazságosak vagyunk, be kell látnunk, hogy az államnak is igaza van a maga szempontjából, mert azt is be kell látnunk, hogy a mai világban az oktatást nem lehet végezni felszeretlen pajtkában s az iskolamestereket sem lehet kielégíteni disznópásztoroknak való kommencióval.

Ismételten felemlítve az alakulófélben lévő „Magyar Kath. Iskolaegyesület”, kíváncsi vagyok, hogy minő adakozások lesznek céljaira? Azért vagyok kíváncsi, mert a Jékelfalussy honvédelmi miniszter ötletéből alakított „Honvédtisztí Szegélyalpra”, habár a gyűjtés nagyon is kis körben mozgott, rövidesen 160.606 K. 93 fillér gyűlt össze. Az adakozók között a legtekintélyesebb összegekkel éppen kath. mágnásaink, főpapjaink, a káptalanok szerepelnek. Ha adtak, jó. Habár tudjuk, hogy a katonákat legkevésbé kell féltetni, mert azokról az állam török-szakad, legelső sorban gondoskodik. Iskoláinkat azonban sítatjuk — látni óhajtanánk tehát az iskolák érdekében dolgozó egyesületnek is ilyen lelkes és nagyarányú támogatását.

Az iskola az egyház legedesebb gyermeke. Tapláljuk hát jól ezt a gyermeket

és akkor nem kell sirnunk, hogy sorvadásba esik.

Csak mellékesen említem meg, hogy kiszalasztottuk a kezeink közül a szabadtanítás alkalmát is, pedig hát a ker. világnézet terjesztésére és erősítésére ez ugyancsak hatalmas eszköz lett volna. Most aztán hadakozhatunk Piklerékkel. Ime itt is késtünk legalább tíz perct.

A panasznak nincs vége. A legsűrűbben hangzik: a sajtó nem a miénk, a sajtó teljesen keresztényellenes. Csakhogy észrevettük valahára. Mennyi idő s mennyi keserű tapasztalás kellett ehhez is. Ősrégi időkől ütök rajtunk a sebet e tekintetben is. Gondoljunk csak a protestánsizmus előnyomulására. Hazánkban a protestánsok használták fel a sajtót először eszméik propagálására. Hogy milyen eredménnyel, nem kell bizonyítgatnunk. Akkor is őseinknek bekuba volt a sajtó, amíg be nem látták, hogy ki kell bujni a csigaházból s a mindennapi élettel közelebbi érintkezésbe kell lépni. Akkurrátusan így vagyunk az újabb korban is. Hány évtizeden át néztük derűs egykedvűséggel, hogy a keresztény eszmékért egyetlen kath. napilap küzd, az is sok mindenféle okból mindig tíz-tíz perct késve, míg mellette a különböző, veszedelmes irányzatok orgánumai egyre-másra, gomba módra szaporodtak, nőttek, hatalmasodtak. Ezek a fúrge, változatos, érdekes, vakmerő lapok lassankint megváltoztatták a világot, az emberek gondolkodásmódját. Mi ezt sem akartuk észrevenni, sem az okot, sem a következményt.

Napjainkban aztán nagyon is kezdik döngötni széles hátunkat. Jajgatunk is na-

volt a koresmáros. A zsidókat azon a vidéken nem szívték. Sehonnai megvendégelte Trofimot, átutaz magával hívta, s élvezte az urasági itatókhoz.

— Nos hát meséld el nekem — így szólt hozzá —, mi bánt annyira, hogy életedet elakartad emészteni?

Trofim elmesélt neki mindent úgy, ahogy történt.

— Elég, szólt Sehonnai. Nem ismerem Spakot, de hallottam róla, hogy kemény ember. Ha mondta, hogy lányát hozzád adja, akkor adja is. Nem lesz bátorsága megtagadni, ha úgy jősz hozzá ahogy ő parancsolta: a magad lován, fehér, úri posztószürhen!

— De hol veszek én szürt és lovat? szólt Trofim. Nemhogy szegény ember vagyok, hanem valóságos koldus, alacsony származású, akinek semmije sincs. Van egy nagynénem, az is koldulni jár. Az öreg Spak kézzakarva beszélt így, merő gúnyból; neveltségé akarta tenni szegénységemet, mert jól tudta, hogy nem lesz soha sem szüröm, sem lovam.

— Te panaszkodol, szólt Sehonnai, hogy alacsony származású vagy és semmid sincs. Én pedig ezt mondom: lenne csak pénzed, akkor mindjárt lenne előkelő születésed és mindened. Ha az ember jó csillag alatt született, akad akkor barát, pajtás elég.

— De ha bínes szerencséje, akkor sem ez, sem az — szólt Trofim és én a rosszon kívül egyebet soha sem láttam.

— Úgy szokott az lenni — mondá Sehonnai —, hogyha az ember csillogzata gonosz, egy jó barát jelenik meg, aki a szerenséget megtanítja a jóra és a szerenese útjára vezeti. Velel is úgy történt. Én vagyok a te barátod, a te jóakaród. Hallgas reám. — És Sehonnai elkezdett sutogva beszélni.

— Az urasági úrvarba — beszélt ő — egy kereskedő jött árvalva. Van annak mindenféle szürnek való posztója, meg aztán pénz is akad nála, a min majd lovat és kocsit lehet venni. Nálunk csak estig marad, az est beálltával útnak indul eselődjével Lubky felé. Lubkyn túl van egy erdő, benne az út mellett bozóttal benőtt szakadék. Az út közvetlenül a szakadék mellett vezet el. Eredj oda, s ülj le a szakadék mellé, a fák mögött. Amikor az ő kocsijuk a szakadékhöz ér, abban a pillanatban ugorjál elő, egy ütkössel üsd föbe a kalmárt, azután a szolgáját, de oly gyorsan, hogy míg az egyiket ütöd, a másiknak még csak ideje se legyen hátrafordulnia. A kocsiról elveszel annyit, amennyire szükséged van, azután pedig a halottakkal és a lovakkal együtt a kocsit befordítod a szakadékba. Eljön majd a kerületi bíróság, meglátják, hogy a lovak ott vannak s az árú is ott maradt a halottakkal. Azok, akik itélkezni fognak, nem fogják tudni, hogy mennyi árúja volt a kalmárnak, s aztán arra az eredményre jutnak, hogy a kereskedő éjnek idején a szakadékba zuhant, s szolgájával együtt ott lelte halálát.

Trofim elképedve hallgatott, majd mikor vége lett, így szólt: „Hát mit szölok én majd az embereknek, honnan van szüröm? Mindenki tudja, hogy egy garas ára vagyonom sincs.”

Sehonnai hunyorított egyet: „Azt fogod mondani, én adtam neked kölesönt s így jutottál a szürhöz.”

Trofim gondolkodott. Hogy lesz az? Embereket ölni! Ártatlan lelkeket tönkre tenni. Megbüntet az Isten!

— Akkor éppen úgy nem fogod feleségedül látni Spak lányát, mint ahogy füleidet nem láthatod, mondá Sehonnai. Ha igaz ember akarsz maradni, ne igen gondoldj sem a szürödre, se a házasságra, hanem Isten országára, eredj barátunk valami kolostorba, vagy állj valami nehéz munkába. Ha pedig vigan akarsz élni a világon, ne félj a büntől; vétkezzél, de úgy, hogy az emberek ne tudjanak bűnödrol s hogy ne küldjenek Szibériába.

— Isten súlyosabban büntet, mint Szibéria, — mondá sóhajtvá Trofim.

— Hát láttad te már az Isten? szólt nevetve Sehonnai.

— Nem láttam, de tudok róla, — mondá Trofim; a plébános is azt mondja, hogy az Isten mindent lát, előtte semmit sem lehet elrejtetni és ő fizet meg minden rossz cselekedetért.

— Ó te ostoba! Ha mindenki attól félne, hogy az Isten megbünteti, ha mindenki úgy gondolkodnék, akkor valamennyien olyanok volnának, mint azok a jámbor öregek, akik alalmazna után járnak és nem fickándoznának,

Október hatodikán.

gyokat, terveket is csinálunk védőpaizsok felállítására, de csak a szép tervekben gyönyörködünk; a védőpaizsokhoz, a keresztény sajtóhoz anyagot, költséget megint csak nem adunk.

Pedig most még tudnánk áldozni, most még erőt önthetnénk a kath. sajtóba, hogy a forrongó szellemi áramlatok salakját leiszűrje s tiszta eszmékkel táplálja az olvasók lelkét.

A pécsi kath. nagygyűlésen nagy lelkesedéssel kimondták a Kath. Sajtóegyesület megalakítását. Kicsi emberek indították meg, kicsi emberek mozgatják, és mozgatni fogják, de ha a nagyok, a hatalmasok nem adnak hozzá erőt, megint vérszegénységbe esik az egész szép mozgalom. Hat hét mult el azóta, épen elég arra, hogy az első lelkesedés legértékesebb gyümölcseit megteremje; de ugyan hol és ki tapasztalta ezt?

Pedig bizony mondom, erre is elérkezett az utolsó óra. A további késlekedés — öngyilkosság. A zsidó, a szabadkőműves, az internacionális sajtó szízdásával nem érünk semmit. A harcot fel kell venni komolyan és kellő energiával. Most még meg lehet változtatni a véres közszellemet, de már holnap aligha.

Ne halogassuk, ne késlekedjünk — tegyük is valamit!

Még van szellemi és anyagi erőnk, használjuk fel s ne haljunk meg mellette rítul, mint a zsigori fényes aranyai mellett.

Nem volt a világon megdöbbenőbb gyászünnepe, mint a miyent ezelőtti 58 esztendővel az osztrák császári reakció Latour halálának első évfordulóján rendezett. Véres kézzel nyult bele a történelmi események forratagába s hazánk legjelesebb fiainak kivégeztetésével kitépte nemzetünköl az életet. Még látványosságnak is szédítő volt. Megalkuvást nem tűrő hazafias érzéstől és a nemzeti élethivatás tudatától áthatott hősök, mindannyian férfias elszántságai, odaálltak a halál lépcsőjére fegyvertelenül és ártatlanul, mint egykor a római cirkuszok porondján a vértanú keresztények. Az örület tobzódása volt ez, semmi más. De óriási tanulsággal és hittel lettünk gazdagabbak. Hittük, hogy ebből a sok letarolt életből új életre kell támadnia a nemzet szabadságának, a súlyos megaláztatásból meg kell születnie a felemelkedésnek. S hisszük ma is, hogy az aradi vesztőhely a nemzeti megváltás miszteriumának van a helye. Mi akkor győztünk, mikor a bakó kikaposta a védtelenekből az életet, s amikor ellenségeink a megtévedt lelkek fásultságával az ártatlan vérpárolgásban gyönyörködtek.

Ma is hitünk erősödéséért van szükségünk az emlékezésre.

Emlékezünk s szívünkre ránehezedik valami fojtó, bánatos hangulat. Szomoruan kérdezzük, hogy miért is kellett ennek így történnie. Nem voltunk rablók. Egy szent harcot kezdtünk haladásunkért, nemzeti életünkért, szabadságunkért a király nevével és folytattuk a nemzet nevében. Eenyi az egész. Hát miért tettek hóherokat biráinkká? A civilizáció vagy más magasabb általános szempont kívánta ezt? Az emberiség előhaladásában, a politikai vagy lelkiismereti szabadság küzdelmeiben minő érdemeket szerzett Ausztria, hogy ennek a jogán ily vakmerő gonoszsággal, mert rátörni egy nemzet életére? Vagy talán a magyar nemzet nem volt eléggé történelmi nép ahhoz, hogy beleilleszkedhessek az európai államközösségbe.

vagy veszélyes volt a kulturára s megérett a megsemmisülésére?

Amióta az uralkodóház közössége révén szorosabb, államjogi kapcsolatba léptünk Ausztriával, volt alkalmunk figyelemmel kísérni, hogy miben nyilvánultak erényei. Nincs náluk sehol egy átható gondolat, melyet a közérzés megbecsül, mint közös tulajdon és beállít a világrendbe az emberi fejlődés és tökéletesedés előbbvitelére. A 19. század harmas jelszóval született, a szabadság, egyenlőség és testvériség magasatos jelszavaival. Az egyeni erők fölszabadulnak s a népek nem törődnek azzal, hogy ha századok alkotásai dőlnek is össze, csak hogy új csapása nyíljon meg a haladásnak. Lassanként megvalósulnak a jelszavak, áthatják az emberi társadalom egész szervezetét és ezzel történelmi tennye válnak. Először is a szabadság eszméje melegítette át a földet és szolt bele döntő sulyal az államrendbe. Az nem von le az eszmék életképességéből semmit, ha mindjárt nem is tudtak a népek szerintük berendezkedni, elég az, ha a lelkekbe oltott világossága megmutatja a haladás útját.

S azt hiszitek, hogy Ausztria apostola volt ezeknek az eszméknek? Ahelyett, hogy az emberi szellem óriási munkáját, amellyel az emberi méltóságot sülyedéséből öntudatra emelték, ahelyett, hogy ezt az óriási munkát érteke szerint megbecsülte volna, gátat emelt a követelő igényeknek s övözerekről gondoskodott a nemzetek szabadságának elnyomására. Ausztria szent szövetséget keresett akkor, amikor az emberi jogok, a népföltség, az alkotmányosság, az egész szabadelvűség minden gondolata mélyesen áthatották az emberi lelkeket. A szent szövetség, vagy amint Kossuth nevezte, ez a kölcsönös biztosító társulat, fejedelmi összekövés volt a kimondott isteni jog alapján az egész kontinentet átölő szabadelvű eszmék hatalma ellen. Ennek a fanatikusa és démona volt Ausztria. Nem tudott tehát beleilleszkedni a haladó kör kulturamunkájába. A hullámos eszmék napsugara csak átcsillant fölötte. Évszázadok küzdelmei után sem újult meg régi tévedéseiből,

mint a hal a szárazon, csak hogy meggazdagodjanak, — úgy-e, te talán azt hiszed, hogy ezek tisztességes munka révén gazdagodnak meg? Ók, persze önnönmagukban így beszélnek, de ezt nekik csak a bolondok hiszik el. Az okos ember ellenben jól tudja, hogyha valaki meggazdagodott, az annyit jelent, hogy mások miatta koldusbotra jutottak. Sőt még gonoszabb dolog is szokott történni, mert néha ömiattuk mások életüket is vesztik. Ha szerencsére vadászol, tégy te is így, — ne félj a büntől, tégy mindent, ami hasznodra válik.

— De azt is mondják — szolt Trofim, — hogy a keresztény vér előbb-utóbb mégis eláruja magát. Az emberek megtudják és Szibériába küldenek.

— Te meg úgy jársz el, hogy ne tudjanak meg semmit, — válaszolt Trofim, — csak tégy úgy, amint tanácsolom. Nem fog róla tudnisenki. Hallod?

Trofim semmit sem válaszolt, csak hallgatott. Ej, — gondolta, — a beszéd elmondásra való, miként a kenyér arra, hogy megegyék. Csakugyan meghallgatom, mit mond.

— Nézd, a nap nemsokára lenyugszik, — mondá Sehonnai, — menj most azonnal. Vedd ezt a göresös füttykőt. Van még idő. Az a szakadék mintegy háromnegyed mértföld távolságra van. Ha oda értél, ülj le egy fa mögé. Csak arra figyelj, hogy zajt ne üss, ne lármázz, hanem ülj csendesen a fa mögött és várakozzál. A kereskedők mindjárt indulnak, s mire beszötétül, ott lesznek; mihelyt-oda jönnek, egyszerre szó nélkül ugorj eléjük és üsd őket föbe.

Trofim egy szót sem tudott szólani, mintha szél ütötte volna; elvette Sehonnai kezéből a göresös füttykőt és útnak indult.

Mandrikból az út a folyó tulsó partjára vezetett, mely be volt növe bozóttal; innen felfelé emelkedett a hegynek, mely erdővel volt borítva. Trofim az erdők felé ment a learatott földek mellett; augusztus 13-ára virradó éjjel volt. Elért Lubky községbe, elhaladt az úri ház s a fából épült templom előtt s belépett az erdőbe. Szívét a felelem kezdte szorongatni. Nem engedte nyugodni az a gondolat, hogy az Isten lesz birája, de aztán észbe jutott Sehonnai s újra megfeledkezett Róla. Ismeretes dolog, hogy az emberben a lelkiismeret szava rendszerint gyöngye, míg a bűn el nem követtetik, különben nem lenne annyi vétkező. Trofim nem gondolt tovább azzal, amit cselekedni szándékozik, csak arra, hogy mentül jobban végezze el azt, amit feltett magában. Meggyorsította lépteit s kilépett a sűrűséből. Az út balra kanyarodott, a szakadéktól alig három lépésnyire. Trofim megállott a fák mögött s várakozott a kereskedőkre.

Nem kellett sokáig várakoznia. Rövid negyedóra mulva kocsiszörgést és dübörgést hallott. A kereskedő szinte nyomon követte Trofimt. Mihelyt a kocsi a szakadékhöz érkezett, Trofim előugrott s a cselédet, aki a lovakat hajtotta, füttykösével fejbavágtá, mire aztán a kocsiban alvó kereskedő következett. A kalmár kiáltott egyet, de Trofim még egyszer fejbavágtá s akkor elcsendesedett. Trofim kivette a halot

zsebéből a pénztárcát, azután kibabálgatta az árucsomagokat, midőn egyszerre, mintha csak a földből tűnt volna elő, előtte termett Sehonnai. Trofim elcsodálkozott, meg akarta kérdezni, hogy került ide, de Sehonnai úgy sem figyelt oda, hanem megnézegette a megölteket s megparancsolta Trofimnak, hogy a szolgát még üsse. Trofim úgy tett, amint Sehonnai parancsolta. Akkor aztán ezt elvett a csomagok közül egyet s átadta Trofimnak:

— Nesze, ezt az egyet vidd magaddal, a többit mind hadd itt. Ha a kerületi bíróság eljön ide, hadd lássa, hogy a holtaknak minden árujuk megmaradt s akkor nem fognak gyanakodni, hogy valaki megölte őket.

A kocsi a szakadékhöz taszították a halottakkal, az áruval s a lovakkal együtt.

— Jobb is lesz így, — mondá Sehonnai, — én még az urasági házban megnézegettem, mi van ebben a csomagban. Találsz benne mindent, amire szükséged van: két vég posztót, az egyik fehér, abból csinálthatsz szűrt, a másik fekete, abból meg nadrágot és sapkát. Van benne bársony is mellénynek és egy vég finom vászon ingekre.

Trofim megmutatta neki a pénztárcát, Sehonnai megnézte és nyolcezer rubelt számlált meg benne. Azután mindketten visszatértek Mandrikba. Sehonnai az urasági udvarba ment, Trofim a nagynénjéhez, aki náf aludt. Trofim nem ébresztette fel, hanem lefeküdt a pitvarban.

(Folyt. köv.)

a 19. század forró atmoszférájában is olyan volt, mint a mult időknek egy itt feledett felszeg hagyomány, tele sötétséggel, elnyomással, a korszellemmel dacoló erőszakkal.

Az igaz, hogy a föléledt reakció feladatához képest a 19. század első felében emberfeletti munkát végzett. Mindegy, celhoz úgy sem ért. Forrongó vulkánt csinált Európából, amelynek ki kellett egyszer törnie. A szuronyerdek csak elnyomták azt az értelmi és érzelmi közöséget, mely a népeket szolidaritásban tartotta. A 19. század közepén már jórészt tisztázódtak az alkotmányos és szociális reformok főbb kérdései, az eredményeket itt is, ott is forradalmuk proklamálták. Az abszolutizmusnak meg kellett hódolnia a győzelmes népjog előtt.

Az alkotmányos, szociális és nemzeti küzdelmek vívmányai nem Ausztria érdeme. Nélküle, sőt akarata ellenére hozta meg az idő a haladás fényes eredményeit, az egyeni és politikai szabadságot s a kultura különféle vívmányait.

Magyarország részt vett a kulturális munkában. Küzdött önmagáért, küzdött ugyanakkor az emberi jog elismeréséért. Emancipálni akartuk magunkat nem félenken, hanem minden erőnk odaadásával az osztrák gyámság nyomása alól. Inspirációt a világfejlődés előretörő gondolataiból merítettünk s nemes céljainkhoz eszményi emelkedést adott a nemzeti nagyság vágya. Héroszok adták át magukat ennek a célnak, hogy az alacsonyabból öntudatos, erős nemzet néveljenek. Hogy e munka közben nagy áldozatot hoztak a civilizációért, az csak növelte erkölcsi erőket, hogy áldatlan sorsunk hozzácsatolt egy néphez, mely a nemzeti aspirációk kielégítését a fejedelmi érdek nevében mindig megtagadta, az csak fokozta az elzántságot bennünk. Minket igazolt az idő. Mi a népjog, mi az emberiség magasabb rendeltetésének a nevében jártunk el. Hát mi igazolja Ausztriát? Hiszen haladásunkban pártitést látott, szabadságküzdelmünkben a lázadó alatlalvól kereste, akit meg kell büntetnie. A rend helyreállításának álarcá alatt orosz szuronyokkal akart kitörölni az élő nemzetek sorából. A nagy cél: Ausztria egybeforrasztása, Magyarország bekebelezése nem sikerült. Mert az erkölcsi világrenden örök törvények uralkodnak, s ezek igazságot szolgáltatnak az elkínzott nemzeteknek.

Ezeresztendő küzdelmes mult áll mögöttünk. Ami egy nemzet életfeltételeihez tartozik, ami lelkesít, lázít, tűzbe hoz, amiből lassankint lerakódik a jövő szilárd alapja: vitézség, hazaszeretet, kitartó munkásság, a korszak iránt való fogynység, ezerféle nemes törekvés, haladásvágy, mindezek állandó kísérői, mozgatói, életető elemei történelmünk. Mindig voltak kiváló férfaink, kiknek az volt a törekvése, hogy fel-emeljék a nemzetet s áthassák saját eszményeinek, érdekeinek tudatával. Mirajtnak, ezen a sokat emlegetett keleti védbástyán, óriási erők hatalma tört meg, míg nyugat esendesen építette kulturáját. Nehez volt helytállani, de a magyar nemzet nem engedte, hogy a nyugati civilizációra rázúduljon a keleti veszedelem. Ez világtörténelmi hivatás volt, melyet a maga nagy horderejében felfogva, becsülettel teljesített. Lehet-e tehát igazolni Ausztria eljárását, a melyet 1849-ben velünk szemben tanusított? Mintha maximájának tartotta volna Milton ördögének a mondását: a gonosz legyen nekem a jó!

Messez elmult ez az idő, s mi még sem tudjuk soha elfeledni. Inkább mellőljük fekszünk, de el nem feledjük őket soha! Letakarjuk az iszonyatosságokat a kiengesztelőds fátólával s megtisztul a lelkünk a meghatottság könnyeiben. Egynek azonban nem szabad eszünkbe jutni. Le kell mondanunk arról,

ami minket arra ösztönözhetne két évtizedek után, hogy kockáztassuk, amiért ők vértanúságot szenvedtek, értékesítették a multak tanulságait! A XX. század nem fegyverrel, hanem az ész világságával küzd a létért. Tanulni kell! A tudás lehet csak a fegyverünk, amivel fenntarthatjuk, fejlesztethetjük az ösők hagyományait. Merítsünk erőt, bizalmat az ő példájukból, azután elhatározásainkhoz bölcseséget, cselekedeteinkhez erkölcsöt. Ez lesz a legmeltőbb hozzánk s a leggyümölcsözőbb.

Az autonómiaért.

A katolikusok elgyöngülését semmimel bizonyítja jobban, mint az a tény, hogy habár mindegy felszázad óta óhajtja az önkormányzatot, ezt az életbevágó óhajtását még mind- eddig nem tudta megvalósítani. A református orsz. egyesületnek elfogadott szekularizációs indítványa, valamint a más irányú földosztást ígérő, kommuniztikus propagandák most már csakugyan méltó aggodalommal tölthetik el még a renyhén gondolkozó katolikusokat is. E veszedelmes törekvéseknek csak a közjogilag szervezett kath. falánksz állhat sikeresen útjába, azért a kassai autonóm katolikus kör elkergetettnek látta az időt, hogy az autonómia létesítése érdekében megtegye a lépéseket, s Apponyi Albert gróf közoktatásügyi miniszterhez az alábbi feliratot küldte:

Nagyméltóságú Gróf Minister Ur!

Kegyelmes Urunk!

Az egész magyarországi katolikuság örömmel szerzett tudomást Excellenciának ismételt nyilatkozatairól a katolikus autonómia ügyében és legteljesebb bizalommal várja Excellenciától az elhatározó lépések megtételét hazánk katolikusai felszázados legfőbb és legigazságosabb óhajtásának megvalósítására.

Ha a kassai autonóm katolikus kör most az autonómia megvalósításának ügyében kérelemmel járul Excellenciá elé, az csak abban birja alapját, hogy újabban oly aggodalomkeltő tünetek merültek fel közéletünkben, melyek a katolikus egyház autonómiájának életbeleptetését immár az elodázhatatlan sürgősség jellegével ruházták fel.

Excellenciának nyilvánosságra is került bölcs és igazságos nyilatkozatából örömmel értesültünk, hogy magas figyelmét nem kerültek el az ev. ref. lelkészek országos egyesületében elhangzott beszédek és az ott elfogadott határozat, mely a béketelenség esőváját iparkodik milliók lelkébe vetni avégből, hogy a katolikus egyház megfosztassék ama anyagi javaktól, melyeket közel egy évezreden át a legigazságosabb jogcímen bir és a melyeket mindenkor a hazai kultura javára kamatoztatott.

Ez a szekularizációs határozat, mely minden jóérzésű ember lelkében megütöközést keltett, nem áll egyedül hazánk közéletében. A már évek óta lappangó s az utóbbi időben már erősebben is lángra kapott, földosztást ígérő propaganda különösen a katolikus egyházi javakat állítja oda a nép elé, mint a kommuniztikus osztozkodás első objektumát.

A magyar katolikus egyház jogosan birt vagyona s ezzel vallási, erkölcsi és egyéb kulturális tevékenységének nélkülözhetetlen feltétele, de nemkülönben hazánk politikai s társadalmi békeje, a lelkek nyugalma s a kulturális fejlődésnek állandósága egyaránt szükségessé teszik, hogy ily birtokfosztó és békebontó velleitásokkal szemben álljon egy hatalmas katolikus szervezet, mely épen erejének tudatában nyugodtan és méltóságteljesen tudja a kath. egyház igazait a hit és haza érdekében megvédelmezni.

Ez a szervezet pedig csak a katolikus autonómia lehet, mely az összes katolikusoknak választott képviselői személyében nemcsak jogilag, hanem mintegy érzelmileg is egyesítené a katolikus erőket az egyház kulturális munkájára s jogainak védelmére.

Ezeknek megfontolása birt rá a kassai autonóm katolikus kör válsztmányát, hogy Excellenciát az autonómia ügyében ismételtlen tett nyilatkozatainak alkalmából hálásan üdvözölje s legmélyebb tisztelettel arra kérje, hogy az autonómia megvalósításához még szükséges előzetes lépéseket megtenni méltóztassék.

Bérmaut.

Benedictus, qui venit in nomine Domini! szól ma is az élet mohlepte igájában görnyedő ember, s hozsannát zeng annak, aki viasz szárnyait megedzi, vérző szívet beköti, homályos szemét kitörli, mankóit elveszi, eserepláiba izmot és vért visz be, mint hajdan, midőn elfásult szíve csak titkon sóhajtott, homályos látása csak tévelyek között választhatott, elborult lelke legyőzhetlen zátonyon akadt; mignem az Apostol-király, Krisztus, a szívek verét csergedésbe hozta, szemükbe örök fényt bocsátott, s a zátonyon akadt lelkeket tiszta vizekre vezette. Csakhogy az ember, — úgy látszik — ember maradt. Akkor is egyik „Hozsannát”, a másik „Feszítsd meg!”-et kiáltott. Így van ez most is.

De hagyjuk a „Feszítsd meg!” piros zászlóját, s nyujtsuk a „Hozsanna” fehér lobogóját annak, aki az Úr nevében jó.

A krisztusi, az apostoli idő újulnak meg, valahányszor az apostolok utódai útra kelnek, hogy keressék a lelkeket. Ilyen apostoli időhöz volt szerencséje az életet lehelő tavaszi fényben Udvarhelyvármegye keleti részének és ilyenben van most, az elmulást jelző ősz kopottas színében a nyugati részének. S ez így van jól; hisz az embernek is életében az elmulás, de mulásában van az igazi, az örök élet. Ennek az örök életnek jött útját egyenetlen Erdély nagy püspöke, gr. Majláth nagyméltósága képviselőben Lányi József dr. fölszentelt tinini püspök ömeltósága. Nem jött ismeretlen helyre, nem ismeretlen emberek közé, mert övé volt a tavaszi munka is, melyet akkor főpásztorunk gyenge egészségi állapota juttatott neki. S ha az ősi is neki jutott, örömmünk két-szeres, mert most főpásztorunkat nem betegsége, hanem az országos püspöki konferencia ügyei fogták el tőlünk. Érthető azért a viszontlátás és főpásztorunk helyreállt egészsége fölötti öröm, mely e körutat urálja.

Mult hó 29 én 1 órakor érkezett meg a bögözi kis állomásra Lányi dr. püspök, Mikes János gróf kerületi főesperes és P. László Polikárp generalis definitor kíséretében. A vonatról lelépő püspököt egy illusztris társaság élen Demeter Lőrinc dr. főszolgabíró megkapón szép, formás beszédben üdvözölte, örömt fejezi ki, hogy mint Erdély püspökének képviselőjét járásában ismét láthatja s fáradságos munkájában ismét támogatására lehet. Püspök szívesen és készséggel jött — úgymond — e kerületbe, melynek székely népét s ennek vezetőit megszerette és nagyrabcsúli. Még élénken élnek szívében a tavaszi bérmaut emlékei, a székely nép kiválóságai, hazafisága, vallásos buzgósága s ha most ezen kiválóságokat fozkozhatja, csak büszkesége. Bár most is Erdély lánglelkű püspökének mint helyettese jött ide, aki szívesen jött volna udvarhelyi hívei közé, ha országos dolgai engedték volna; azonban

nem hallgathatja el azon örömhirt, hogy egésze teljesen helyreállt és október 20-án Székelyudvarhelyre jön. Az örömhirt a fogadásra megjelentek kitörő lelkesedéssel fogadták s mindkét püspököt szívből éljenzették.

Ezután a díszes kocsisor elén gróf Mikes négyes fogatával Béta-Dobó-Vágás népes hitközség felé vette útját és ezzel kezdetét vette az apostoli szociális misszió, melynek egyik célja az, hogy rátapasztván fület az emberek szívére, kihallgassa annak dobogását, megismerje érzését s lecsillapítsa háborgását; a másik, hogy megtapintván ütőerét, megkérdje: nem fajult-e el a székely vér? És e misszióhoz Lányi püspök nagyon is jól ért, mert szívében erős hit, mely vallásosság, tüzes magyar érzellemmel és kuruc hazafissággal párosul, elméjének egyik körü tudományát pedig apostoli leereszkedés, bizalomkeltő közvetlenség s lekötelező barátság teszi hozzáférhetővé.

Alig fordul a menet a Béta felé, már feltűnnek a székely nemzeti szallagos lovak és lobogók és egy szép bandériumra fejlődnek, s rohannak előre, nem számítva a nap égető hevével, nem a felkavart porfelhővel. De kinek is jutnak ezek eszébe. Inkább elmereng az ember lelke a székely nép történeti emlékeibe s végig kérdezné a beszédes bérceket, ha kis Béta község, majd Dobó-Vágás hatalmas eljenje, a szép díszkapuk s a nyüzsgő néptömeg, posztag arcú gyerekek, ifjak, no meg Széles Mózes harisnyás székely szónoki hangja, majd Barabás József vágási kiejgyő szép üdvözlő beszéde le nem kötnék a figyelmet. Szólnak a szónokok az ősi székely hitről, hazafisságról, őszintén, lelkesedéssel, egyenesen, nem titkolva el hibáikat, bűneiket s kéri a főpásztort, hogy gyógyítsa betegségeiket, erősítse hitüket, tegye fogékonyá lelküket. És a főpásztort magával ragadja a székely nép iránti lelkesedése, szól hozzájuk szeretettel, közvetlenül.

Az evangélium parancsa, a történelem intelve, a haza szava mind-mind ott vannak ajkán s a nép ünnepelel tanult és oktat is. Három óra felé a plébánián van a püspök és kísérete s rövid ebéd után a már zsúfolásig telt templomba vonul, hol György Lajos ifjú lelkész gondolatokban gazdag beszéddel fogadja, mire a püspök szívélyesen válaszol. Az isteni tiszteletet P. László Polykarp vezet be okos beszéddel, melyben a püspökletogatás célját s a bűnbánat szükségességét fejtegette oly eredménnyel, hogy 500—600-an meggyóntak.

Másnap a főpásztort szólta a nyájhoz a hitről, fejtegetve annak erejét, megerősítésének módjait, elvesztésének okait. Azután a bérmlást osztotta ki a nép buzgó imája és éneke között. Isteni tiszteletet az egyháztanács tisztelegése, majd barátságos ebéd követett, melynek utolsó felvonásait gyorsította a „karsu folians” a bérmauti kalauz, melyen Gróf Mikes másodpercnyi pontossággal dolgozta ki a kilométerenként kifejtendő energiát, az indulás és megérkezés percéit, az utak elhajtási és emelkedési fokszökeket.

Igy gyorsan a fehérruhás lányok, bandérium, az éljenző nép között az úton találjuk magunkat s rohanunk le a heggyekről, hogy Nagyalmbalva toleranciáját nehogy tulságosan pró-

bara tegyük, mely ép akkor várta Bartók püspököt. Am nem azért felvilágosult főbíró Gálffy Kálmán, hogy zavarba jöjjön, mert „akarmelyik” püspököt fogadja — és nem azért lelkes székely és becsület tudó a község népe, hogy „mind a kettőt” meg ne éljenzesse, s így csakhamar jól találjuk inagunkat az ünneplés közepett s gyönyörködünk Gálffy főbíró szónoki pátozásában, ki járása nevében vallaskülömbőség nélkül üdvözlő a főpásztort. Püspök szívélyesen mond köszönetet s fejtegeti a vallási türelem szükségességét. Csak a kis lányokat sajnáljuk abbeli fájdalmuk miatt, hogy a „miénknok” nem marad virág. Pont d. u. 4 órakor Kereszturra érkezünk, ahol szép díszkapu alatt nagy publikum élén Jakabházy Samu k. főbíró mond a jelen kort élénken jellemző üdvözlő beszédét. Ma, ugymond, a materialis felfogás, a szocializmus tévedései, a vallási szétdarabolttság az ország és a nép jólétét tönkreteszik. Az apostoli látogatások hivatva vannak ezen bajokat orvosolni, a szocializmusnak irányt szabni. Kéri a főpásztort, hogy e nagy községben is a tudatlanokat világosítsa fel, a lelki szűkölködőknek az evangélium világosságát közvetítve. Meghatottan mond köszönetet a főpásztort. Az anyagias gondolkodásba a hitet kell beállítani, mivel világító lángot, a szocializmusba krisztus tanítását, mint iránytűt, a vallásilag szét-darabolt szívekbe a szeretetet mint aranykapcsot — így szól, — mert csak így lehet édes hazánk boldog. Elítéli azt a katolikus, aki más vallásuakkal nem az érintkezési, hanem az ütközési pontokat keresi, de elítéli azt a más vallású is, aki a katolikus vallásnak a nemzet történelmében való nagy szerepét és fentartó erejét el nem ismeri. Emlékszik Róma egyik templomának egy szobrára, hol a fájdalmas Anya arca le van takarva, hogy ne látszassék a ravésert fájdalom. Nekünk magyaroknak is van egy anyánk Máriaiban. Ha hazánk mai viszonyait tekintjük, belátjuk, hogy mi is az anyá arcára ravéstük a fájdalom barázdait, de ne takarjuk le orcáját, hanem vállvetett munkával, kölcsönös megértéssel és szeretettel munkálkodjunk, hogy a haza felvirágozzék. A püspök magas beszédét éljenzéssel fogadja a gyülekezet s azután a fehérruhás lányok sorfala között vonul a menet a templom felé.

H I R E K.

— **Püspök urunk önmiltósága,** aki Budapesten részt vett a püspöki konferencián, f. hó 9-én d. u. a gyorsvonattal székhelyére érkezett. A vasutól nem palotájába, hanem a szemináriumba hajtott. Első útja is az ő kedves gyermekeihez vezetle.

— **Okt. 6.** Városunkban a legnagyobb nemzeti gyász iránti kegyelet mécesését egyedül a főgimnázium tanári kara és ifjúsága gyújtotta meg. D. e. 9 óra után összegyűlt a főgimnázium tornacsarnokában, ahol a megdicsőült hősök emléket megújító beszédek és szavalatok elhangzása után Király Gáspár tanár rendkívül tartalmas és lelkes beszédben szólott az ifjúság-

hoz. A beszéd lényegét lapunk más helyén közöljük.

— **A székely generalis gyűlésen,** amely Aradon f. hó 5-ikén és 6-ikán folyt le, városunkból Balla István áll. el. isk. igazgató és Szöcs Dániel postatiszt vettek részt, mint a helybeli székelytársaság tagjai.

— **Megvan a kiegyezés.** Ennyit tudunk, semmi többet. De már ez is nagy örömet keltett mindenfelé. Hiszen a halálbaglyok, a haladó újságok, már is annyit huhogtak a kiegyezés megkötésének sikertelenségéről, hogy az ember szinte beleesomlólt. Az nagyon valószínű, hogy tulságosan vérmes reményeket nem szabad az új kiegyezéshez kötnünk, de hogy általánosságban megnyugvást keltő lesz, arról garanciát nyujthat Apponyi és Kossuth személye. Hacsak egy foknyit is közeledett a nemzeti eszméhez, 38 évi állandó megalkuvás és áldozathozatal után, az is haladós lesz. A megállapodás pontozatait a legszigorubb titokban tartják és mindkét kormány egy időben fogja parlamentje elé terjeszteni. Hát csak türelem — ehhez úgy is értünk!

— **A Kath. Sajtóegyesület** megalakítása céljából a pécsi kath. nagygyűlésből kiküldött bizottság f. hó 8-án Prohászka Ottokár püspök elnöklele alatt értekezletet tartott, melyen a szűkebb bizottság bemutatta az átrevideált alapszabályokat. Gerely József előadó pontlépóntra ismertette az alapszabályokat, melyeken az értekezlet több hozzászólás alapján kisebb változtatásokat tett. Az alakuló gyűlést még e hó folyamán meg fogják tartani. A Királyhágón túl tehát megindult az érdeklődés, vajjon egyházmegyénkben fognak-e, például az ősi koronagyűléseken ezzel az égető kérdéssel foglalkozni? Nem ártana, mert másutt is lehet úgy, mint itt Gyulafelévárt, hogy a Friss Újságból eladnak naponta 5—600 példányt, az Uj Lapnak pedig jó ideje még kolportázsa sincs.

— **Zenekonervatórium Marosvásárhelyt.** Eredményeiben messze kiható intézményt létesített a marosvásárhelyi kath. legényegyesület vezetősége, midőn az egyesület kebelében zenekonervatóriumot alakított. Ezzel a lépéssel a vezetőség nemcsak a tagok érületének nemességét tűzte ki feladatául, de egyben a Marosvásárhelyt, ebben a különben rohamosan haladó kulturvárosban, egyre égetőbben jelentkező zenehiányt óhajította pótolni. És számításában az elnökség nem csalódott. A zenekonervatórium alakításával összebb vonta az iparos és intelligens osztályt megkülömböztető kapcsolatokat; maga részére a legényegyesület gyümölcsözően foglalta le az intelligencia szemleli tökéjét. A csekélyre szabott, de viszonyainkhoz mérten mégis kielégítő tandíj fejében, a jelentkezők nagyszáma diplomás tanerőktől fog hegedűt, zongorát, gondokát, gordont, magánéneket, énekélméletet, kamarazenét stb. tanulni. A zenekonervatórium működését már ez idei november havában megkezdle. Mégcsak annyit. Az egész város óriási lelkesedéssel üdvözölte és karolta fel az eszmét; nem lenne-e czélszerű, ha más városokban is a társadalomnak hivatott vezetői, vagy egyesületek a zenekonervatóriumot megalakítanák? Tessék megpróbálni!

Sirolin

Emeli az étvágyat és a testsúlyt, megszünteti a köhögést, váládékat, ejjeli izzadást

Tüdőbetegségek, hurutok, számarköhögés, skrofulozis, influenza

ellen számtalan tanár és orvos által naponta ajánlvá.

Mint hogy értéketlen utánzatokat is kínálnak, kérjen mindenkort „Roche” eredeti csomagolást.

F. Hoffmann-La Roche & Co. Basel (Svájc)

„Roche”

Kapható orvosi rendelre a gyógyszerárban. — Ára üvegenként 4.— korona.

— **A székely akció öt esztendeje.** A földmívelésügyi minisztérium székelyföldi kirendeltsége a sepsiszentgyörgyi kiállítás alkalmából ös-szefoglaló jelentésben számol be működésének öt esztendéről. Öt év alatt a székely akció körébe vont vármegyékben 206 falusi gazdakört szervezett 10.971 taggal. Mikor a székely akció megindult, 63 népkönyvtár volt, ma 222 van a Székelyföldön, legnagyobb részük a gazdakörök kezelése és használata alatt állott. A falusi gazdakörökből keletkeznek a Székelyföldön is társadalmi szervezkedés további alakulatai, a különböző szövetkezetek is. Az 1906. év végén volt a székely vármegyékben 163 hitelszövetkezet, működésük felölte 534 község lakosait, volt 35.314 tagjuk 50.507 üzlettrésszel, amelyek értéke 1.770.200 korona; a betétek összege örvendatosan emelkedő irányzat mellett 2.276.500 korona, tartalékalapjuk pedig 3.806.900 korona.

— **A keresztényellenes sajtó neveltje.** Szabadkán egy szociáldemokrata ektelen durvasággal tamadt reá az utcán nyugodtan haladó Krausz Leó szentferenczerendi szerzetesre.

— Megállj csuhás, én demokráta vagyok! Ordította a dühöngő Jakab s a szegény szerzetesnek rontott, hogy tétleg bántalmazza. A járókelők ebben ugyan megakadályozták, de azért az eseten nem enyhít semmit s elég anyagot ad az elmélkedésre — no meg talán a cselekvésre is.

— **Kivándorlók palotája.** Olvasom az újságokban, hogy az állam Fiumében milliós költséggel hatalmas palotát építtetett azoknak a szerencsétleneknek a számára, akik vízborzot véve kezükbe elhagyják az édes haza földjét, amely nekik már nem tudott életfenntartást biztosítani. A lapok valóságos himnuszokat zenének ennek a különös palotának, leírják ékeségeit, higiéniját stb. Nekem pedig elszorul a szívem ezeknek olvastára s az jut eszembe, hogy az a fényes és tágas palota mennyi törtreménységet, mennyi elfojtott zokogást és könynyet zár vasvázas falai közé A földönfutó elhagyja szalma- és nádfódeles viskóját, aholböl-esejét ringatták és bevonul ebbe a modern palotába, mielőtt eltávozik hazájának földjéről. Azt hiszem, az a villanyvilágítás, azok az égfelé meredő falak csak még jobban belevágódnak a kivándorló lelkebe s élesebb teszik fájdalmát. Így van. Az életet pusztulni hagyjuk, de temetést, pompásat és fényeset tudunk rendezni. Szerintem ez a fényes palota egy olyan bünyjel, mely az intéző körök lelkiismeretét kell, hogy mardossa.

— **Új Talmud.** A „Deres“ 1. számából.
— Mi az a szocializmus?
— O szociáldemokrácia meg van magától egy új divatcikk. (Prima Waare.)

— Mi a liberálizmus?
— O liberálizmus az a köpeny, a mellyel mindent el lehet takarui. (Sehr praktisch.)

— Mi a koalíció?
— O koalícion van egy olyan részvénytársaság, amely a nemzethnek minden jóth ígér. (Diplomatish gesagt!)

— Mi a sajtó?
— O sajtó, az ojság oz o tolvaj kulcs, amelyik o gójimok szivéhez utat nyit Izraelnek. (Sehr nothwendig!)

— Mi a miniszter?
— O miniszterleben oz egy nagy ohreság, oki a királytul sem félje mogát, de akith megbuktathat három zsurnaliszta von unsere Lajt. (Schon da gewesen!)

— Mi a haza?
— Oztot én nem tudom, csak gondolom, hogy meg van az a föld, amelyet ki lehet arandálni, mert én a hoza földjét nagyon szeretem. (Nur zusammen kaufen!)

— Mi az a klerikalizmus?
— Gott über die Welt! Klerikalizmus! O klerikalizmus egy vérengzős fenevad megvan, amelyik naponkint háromszor zsidót eszik és minden este eloltja a napvilágot, hogy sötétségbe borítson mindent. (Sehr gefährlich!)

— Mi az osztályorsjáték?
— Oz osztályorsjáték van egy igen nagy lutri, amelyikon tiz okos hitsorsom annyit nyer, amennyit százezer buta gój elveszít. (A gutes Geschäft!)

IRODALOM. MŰVÉSZET.

* **Új kath. élelap. „Deres“** címen Huszár Károly szerkesztésében e hó elején jelent meg az első szám. Aki tudja, hogy eddigi élelapjaink egy része a kereszténység és a közérkölc, más része pedig még a magyar nemzeti eszmének (Borsszem Jankó) is adáz ellensége, az csak örülni fog ennek az új vállalatnak. Az élelapok szükségességét nem kell bizonygatni. Két ok is van létjogosultságukra. Egyrészt a szürke, mindennapi életbe derít hoznak be, másrészt, minthogy a neveltségességöl, igen alkalmasak arra, hogy társadalmi és politikai ferdeségeket, túlhajtásokat kipellengérezve, a helyes iránynak útját egyengessék. Erre majd a derűs, szelíd humort, majd a metsző szatírákat használja a szerint, amint legcélszerűbb. A „Deres“, miként első, rendkívül ügyesen összeállított száma mutatja, a jeizett feladatoknak derekasan fog megfelelni. Sértő komiszkodás és izléstelenség nélkül is tud az elevenbe vágni s tud mosolyt és nevetést kelteni. Rajzai is mind kiválóan sikerültek. Szóval, mint minden tekintetben hézagot pótló, keresztény szellemű élelapot, ajánljuk olvasóink pártoló figyelmébe. Az előfizetési díja, mely a szerkesztő-kiadó címére (Bpest, VIII. Szentkirályi-u. 28. sz.) küldendő, egész evre 12 K., negyed evre 4 K. Lapunk más helyén mutatványt is közlünk.

* **„A minisztrálás módja“** című füzet jelenik meg Kereszthelyen Nádai Ignác könyvnyomtatójában. Összeállította: Földi J. lelkész. E kiadás egyesíti magában mindazon előnyöket, melyeknek hasonirányú művek örvendenek. A latin szöveg úgy van írva, a mint olvasni kell magyar betűkkel. — A miniszter gyermek teendőiről bő magyarázatot, szabályokat ad, valamint utasításokat a templomi illedelmességről. E mellett a legolesőbb a hasonló kiterjedésű kiadások közt. Ára 6 fillér.

* **Kontor Elek új Máriaadalai.** „Hazafias Máriaadalok“ című énekfüzetének nagy népszerűsége folytatásra serkentette a szerzőt s most van metszés alatt a „hazafias Máriaadalok“, két füzet, mely ismét tiz új éneket tartalmaz Szepessy László az ismert jeles katolikus költő gyönyörű költeményeire: 1. Esdekülés a kivándorlókért. 2. A haza panasza. 3. Szűz Máriás zászló. 4. A magyar szent koronáért. 5. Mária siralma. 6. Szűz Máriás pénzek. 7. Hónleányok esdekülése. 8. Magyar Máriaszobor előtt. 9. Mária serege. 10. Romlott Magyarország. Az 5-ik („Mária siralma“) és a 10-ik („Romlott Magyarország“) Demény Dezső szerzeménye ugyanevak Szepessy László költeményeire. Hiszszük, hogy e füzetet még melegebb szeretet

karolja föl annál is inkább, mivel a tiszta hazson teljesen az esztergomi tanítóórvaházé lesz. A címlapot Ormay Jenő rajzolja. A mű nyomtatását Jámbor Timon jőnevű hangjegymetsző intézete vállalta el. Előfizetési ár: 2 korona, (bolti ára 3 korona lesz), mely összeg a szerző címére küldendő (Budapest, VII. Thököly-út 42. II.)

* **A Kis Pajtás** gyermeklap (szerkeszti: Csöppike Csanika) 6-ik száma ismét tanuságot tesz a gyermeklap életrealóságáról. Tartalma: Címképen hat kítőő kis pajtás arcképét mutatja be. — J—ó J—a: Hol jártak a napsugarak. Fáy D. rajzai. — Domonkos I.: A rózsafűzer. Fáy D. rajza. (Kedves vers.) — Cinca, Puffy, Menci, Polli kalandjai. (Igen érdekes kalandos történet folytatása.) — Pörüljárt cicá. (Egész oldalos humoros kép.) — Tanyai iskola. (Oldalas kép.) — Budai kutyavásár. — Gyermekhírek. — Arnyképek. — Mulattató. — Tarka-barka. — Egyről-másról. — Közügyesség. (Egész oldalra terjedő tájékoztervezet.) — Fejtörők. — Csöppike Csanika postája stb. — A kedves kis gyermeklapot forgatva, mindjobban meggyőződünk arról hogy egy olyan gyermeklappal van dolgunk, amely minden kívánalmat kielégít. — Mulattat, oktat, szórakoztat és hazafias, erkölcesi irányban nevel. Legolesőbb heti gyermeklap. Előfizetési ára egy hónapra 60 fillér, egy evre 6 korona. Megrendelhető: „Kis Pajtás“, Budapest, VII., Thököly-út 16. címen. Mutatványt is küldenek.

* **A Szent-István-Társulat rendes tagilletményei 1907.-évre.** A hitelenség állandóan neki szegzi a katolikus hívők vallásos meggyőződésének a tudományoknak haladását és eredményeit s mindent elnémitani akaró prepotenciával hirdeti, hogy a vallás és tudomány ellenséges hadakozó felek, hogy közöttük athidalhatatlan úrtátong. A nem eléggé művelt és nem eléggé vallásos emberek készpénznek veszik ez állításokat s maguk is tovább adják azokat. Ezért elhatározta a Szent-István-Társulat, hogy könnyen kezelhető kis köteteket ad ki, a melyek a művelt ember tudományos igényeinek megfelelően a kor tudományának színvonalán, e tudományos világnézet tükrében mutatssák be a támadott hittételeket. Négy pompásan megír kötet lett az első kísérlet eredménye. A magyar katolicizmus legkiválóbb tudósai írták e köteteket. Proházska Ottokár székesfehérvári püspök a modern katolicizmus jellemét, lelkiéletét és irányát ösmerteti s viszaveri a katolicizmus és modernség ellentétéről szóló vádakot. Giesswein Sándor a társadalmi problémák s a keresztény világnézet kapcsolatát fejtegeti s könyve a legszelbben és legtartalmasabban megírt magyar szociológiai munka. Vannak tudományos anthológiákba illő fejezetei. Jubricky Aladár a kereszténység lényegéről irt, Rott Nándor pedig eloszlatja azokat az ellentéteket, melyeket a esoda és természettudomány között szoktak támasztani a tételes vallások ellenségei. Mindegyik kötet égető szellemi szükségesség pótol. Naponta fölvetett kérdésekre ad felelet s ezer meg ezer jó katolikus lelkét mardosó kételyt oszlat el. Fegyvereket adnak kezünkbe olyan ellenségek elleni harcra, a kikkel szemben sokszor teljesen fegyvertelenek voltunk: erősítik hitünket s ezáltal nevelik katolikus öntudatunkat. E négy kötetet s a dr. Mihályfi Ákos egyetemi tanár által szerkesztett Katolikus Szemlélet a Szent-István-Társulat tagjai 10 korona évi tagdíjuk fejében kapják.

Pályázat.

A máréfalvi róm. kath. elemi iskolánál most szervezett III. tanítói állásra pályázat hirdettek. Fizetése a hitközség pénztárából 100 kor. A többi az 1907. évi XXVII. törvény cikk értelmében állami segély. Pályázati határidő október hó 15-ig.

Máréfalva, u. p. Székelyudvarhely, 1907. szept. 29.

György Lázár,
iskolász. elnök.

A gyergyóremetei róm. kath. kántori állás halálózás folytán megüresedvén arra az egyháztanács pályázatot hirdet.

Javadalma: 1.) évi 1.000 korona fizetés; 2.) stola illetmény átlagos számítás szerint 400 korona; 3.) 10 hold tagosított első osztályu birtok, mely 300—400 koronát jövedelmez; 4.) az arányossággal jutott 16 hold fenyő erdő üzemterv szerinti használatra, vagy ha eladása engedélyezve lesz, annak kamat jövedelméből mintegy 300—400 korona; 5.) jó lakás, a szükséges gazdasági épületekkel és veteményes kertekkel.

Kötelessége: 1.) A kántori teendőknél jól képzett és lelkiismeretes teljesítése; 2.) vasárnapokon és ünnepeken a szent mise előtt a szent olvasó előimádkozása; 3.) az állami iskolában a bitoktató akadályoztatása esetén a hittan tanítása; 4.) az ifjúsággal az egyházi ének betanítása.

Pályázhatnak okleveles kántorok, kik fedhetetlen életűek, a kántori teendőknél jól gyakorlottak és jó éneklő képességgel bírnak.

A pályázók tartoznak saját költségeiken folyó év október hó 20-án délután 2 órától kezdődő kántori próbában megjelenni és ez ideig a pályázatokat a lelkészi hivatalhoz beadni.

Gyergyó-Remete, u. p. Gyó-Ditró, Csikmegye, 1907. szeptember 26-án.

Kiss Dénes,
lelkész.

A gyergyóremetei segédkántor-sekrestyési állásra az egyháztanács pályázatot hirdet.

Javadalma: 1.) évi 600 korona fizetés; 2.) stola illetmény évenként mintegy 200 korona; 3.) temetkezési harangozás

és csemetésekből mintegy 140 korona; 4.) a községi pénztárból 40 korona; 5.) a templom ruhái mosatásáért évenként 40 korona; 6.) 1 hold 1342 □-öl első osztályu tagosított birtok; 7.) jó lakás gazdasági épületekkel és 1022 □-öl veteményes kerttel.

Kötelessége: 1.) a sekrestyési teendőknél buzgó és pontos teljesítése; 2.) az összes harangozásoknak, a templom, sekrestye seprésének, s azok tisztán tartásának, a templomi ruhák mosatásának végzése, illetve azokról saját felügyelete és felelőssége mellett gondoskodás; 3.) a pappal a beteghez járás; 4.) szükség esetén a kántori teendőknél segédkezés.

Pályázhatnak nem okleveles egyének is.

Személyesen jelentkeznek előnyben részesülnek.

A pályázatok október hó 17-ig a lelkészi hivatalhoz beadandók.

Gyergyó Remete, u. p. Ditró, Csikmegye, 1907. szeptember 26-án.

Kiss Dénes,
lelkész.

Schmidt János, Budapest, IX. Ráday-u. 40.

Speciálista bármily stílus és vallásu
templomberendezési tárgyak
javítása különösen: modern
díjak márványozása.

A népiskola tananyagának tantárgyan-
kenti beosztására szolgáló

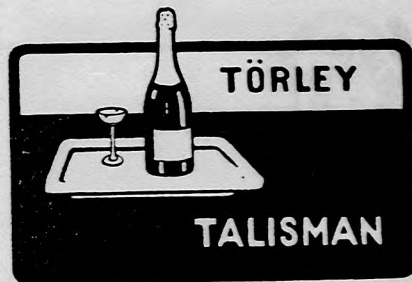
**Részletes Tanterv-
nyomatvány**

(sajtó alatt); vagy az osztályonkénti feldol-
gozásra használható

**Tananyagbeosztási
nyomatvány**

a miniszteri és külön a róm. kath.
tanterv szerint készült füzetekben megren-
delhető a hat vagy bármelyik öt oszt. szám.
postadíjjal együtt 2 kor., négy oszt. 1.80,
három oszt. 1.60, két oszt. 1.40, egy oszt.
1 korona előleges beküldése mellett

GYERKES MIHÁLY ig. tanítónál
Székelyudvarhely.

Szőlő oltvány-nyokat

szállit, fajtisztaságért jótállva legduzsabb választékban a már évek óta elsőnek és legmegbízhatóbbnak ismert:

Küküllőmenti első szőlőoltvány telep
tulajdonos: Caspari Frigyes Medgyes
Nagyküküllő megye.

Tessék képes árjegyzéket kérni!
Az árjegyzékben találhatók az ország minden részéből érke-
zett **elismerő levelek**, ennél fogva minden szőlőbirtokos
megrendelésnek megjelölte előtt az ismerős személyiségektől
úgy szó, mint irásbeli bizonyítást, szerezhethet magának
fenti szőlőtelep feltétlen megbízhatóságáról.

Szélhajtó és görcscsillapító

Bibergeil-cseppek.

Egy 1844. év óta ismert és hasznos házi-
szer, mely az étvágyat előmozdítja és az
emésztést elősegíti. — **1 üveg ára 1 ko-
rona.** — Kevesebb mint 2 üveg, utánvét
2 K. 50 fill. (csomagolással együtt) nem
küldetik.

Rendelhető Bittner Gyula gyógyszerésznél
Gloggnitz, (Alsó-Ausztria.)

Hirdetések jutányos áron felvételnek e lap

kiadóhivatalában.

Dobrovsky Károly cserép-kályha építő Gyulafehérvár.

Ajánlja dúsan felszerelt raktárát **cserép-kályhákból, kandallókból,**

takaréktüzhelyekből és fürdőkádakból

minden színben u. m. zöld, barna, fehér, majolika, kék. Tetszésszerinti választás.

Minden a helyszínen teljesen felállítva.

Elvállalom **kályhák tisztítását és átrakását** teljes felelősség mellett.

Munkám jóságáról több elismerő levél tanuskodik.

Felhívjuk a t. közönség becses figyelmét azon körülményre, hogy a **Közművelődés** jelen alakjában **hirdetéseket** is közöl.

Ennélfogva tért nyer lapunkban az adásvételi ügylet iránti érdeklődés is, a mennyiben birtokok eladását, vagy vételét, haszonbérleteket, állások betöltését, árverések vagy árlejtések határidejét, ipari és kereskedelmi cikkek ismertetését és ajánlását célszerűen lehet eszközölni, — továbbá gyógyfürdők, nyári lakok, szőlőkertek, gyógyító és tápszerek, borok, ásványvizek és másnemű italok eladására vagy vételére és mindennemű szükségletek kielégítésére igen kényelmes módon lehet eladót, illetve vevőt találni.

Sikeresen lehet továbbá a **Közművelődésben** való hirdetés útján értékesíteni eladásra szánt könyvtárakat, irodalmi műveket, zeneeszközöket, festményeket, könyveket, képeket, ujságlapokat, szobrokat fegyvereket, régi pénzeket, ékszereket, butorokat, háztartási gazdasági és más eszközöket stb. stb.

Hirdetési feltételeink a következők:

Egy egész oldal területet elfoglaló hirdetés egyszeri közlési díja		K. 10.—
Egy fél oldal	oldal	„ 6.—
Egy negyed	„	„ 4.—
Egy nyolczad	„	„ 3.—
Egy tizenhatod	„	„ 2.—
Egy harmincketted	„	„ 1.—

Iparosok és kereskedők többszöri hirdetés megrendelése esetén 10% ár-
engedményben részesülnek.

A hivatalos hirdetések közlési díja külön árszabás alá esik és pedig
 cm. területes számítással, mely területnek egyszeri közlési díja 10 fil-
lérben van megállapítva.

Hirdetések szövegezését is elvállaljuk, de annak fejében külön 1 korona
díj számíttatik fel.

==== **A hirdetések díja előre fizetendő.** ====

Hirdetésekre vonatkozó megrendelések és pénzküldemények a kiadó-
hivatalba intézendők.

Tisztelettel
a kiadóhivatal.